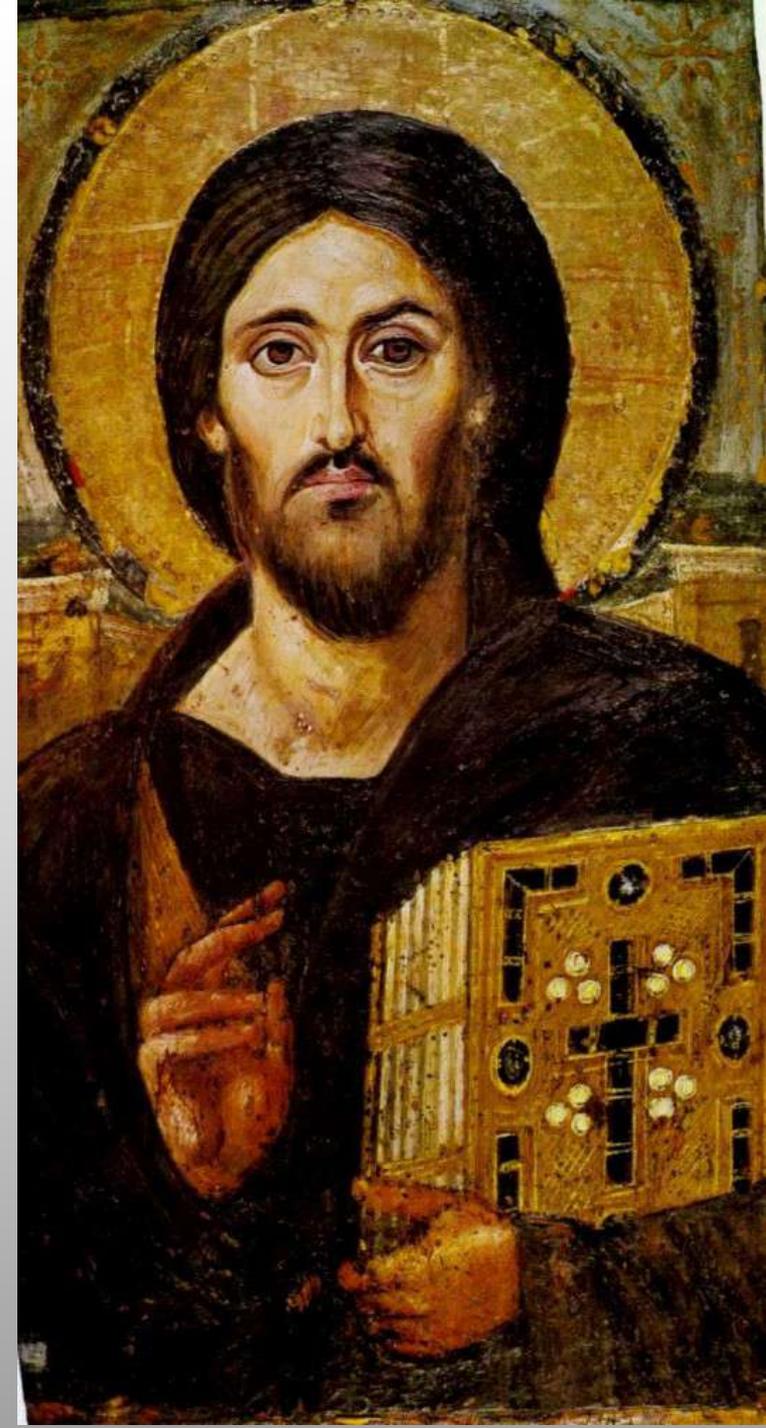

**6^{ος} αι.
Ιουστινιανός**

Ναοί

6^{ος} αι., Ιουστινιανός, 527-565

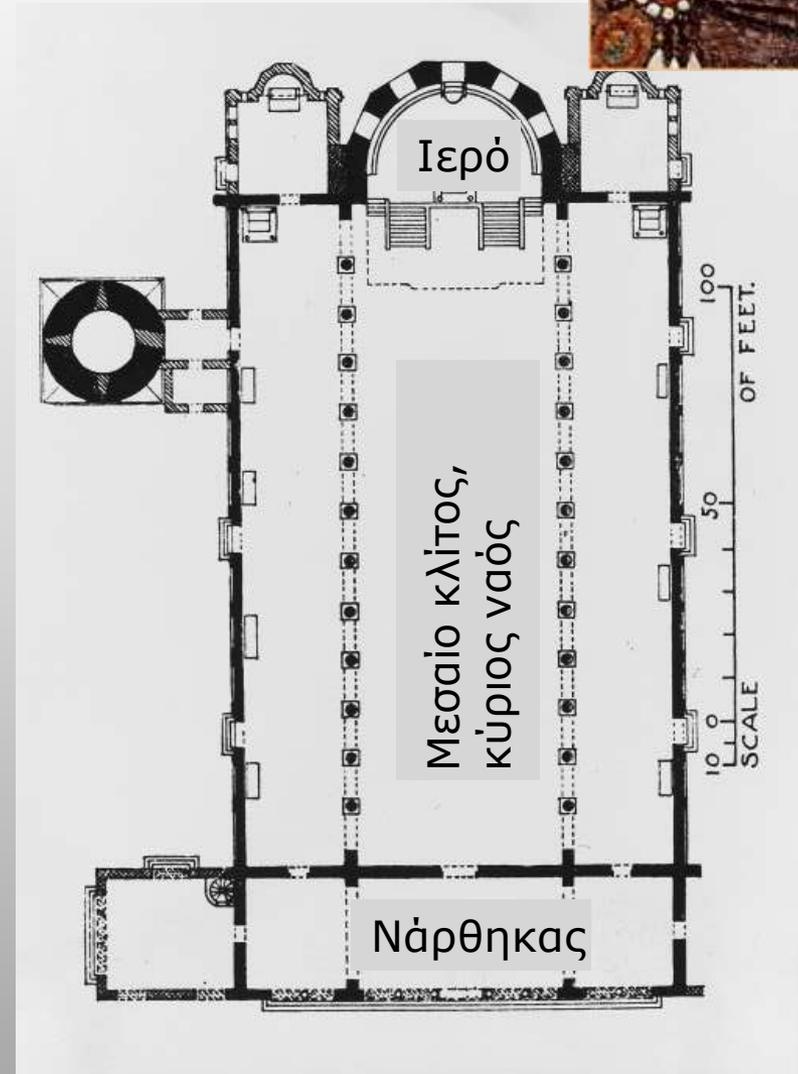

- Μετά τις κατακτήσεις του Βελισάριου για τον Αυτοκράτορα Ιουστινιανό Α' τον 6ο αιώνα, **η Ραβέννα έγινε η έδρα του Βυζαντινού κυβερνήτη της Ιταλίας, του Έξαρχου** και έγινε γνωστή ως Εξαρχάτο* της Ραβέννας, μέχρι την εισβολή των Φράγκων το 751, μετά την οποία έγινε έδρα του Βασιλείου των Λομβαρδών.

* *Εξαρχάτο*: μεγάλη στρατιωτική και πολιτική διοίκηση στα χρόνια της βυζαντινής αυτοκρατορίας

6ος αι., τρίκλιτη ξυλόστεγη βασιλική Sant'Apollinare (Ραβέννα, Ιταλία)

6ος αι., τρίκλιτη ξυλόστεγη βασιλική Sant'Apollinare (Ραβέννα, Ιταλία)

6^{ος} αι. Η 8γωνική Βασιλική του Αγίου Βιταλίου, 527-546, Ραβέννα, Ιταλία

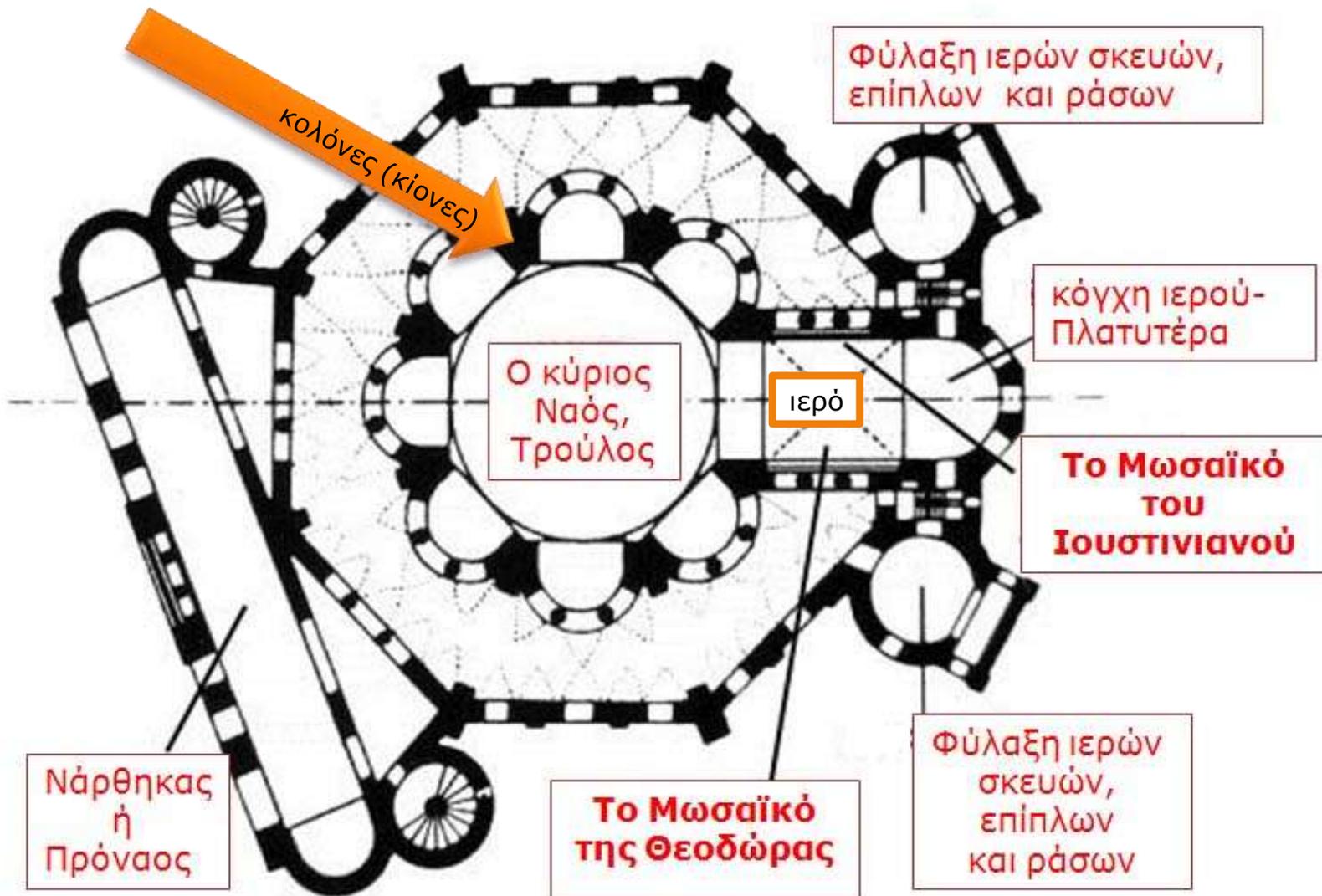
- Ο ναός είναι **οκταγωνικός με τρούλο τον οποίο στηρίζουν 8 μεγάλες κολόνες.**
- Το εξωτερικό της εκκλησίας του SAN Vitale είναι σύμφωνα με τη Βυζαντινή αρχιτεκτονική απλή και λιτή- μην αφήνοντας υπόνοιες για τα καταπληκτικά ψηφιδωτά που έχει μέσα.

Ένα από τα σημαντικότερα παραδείγματα της **παλαιοχριστιανικής Βυζαντινής τέχνης** και αρχιτεκτονικής στη δυτική Ευρώπη.

• Είναι γνωστή για τον πλούτο των Βυζαντινών ψηφιδωτών της, τα μεγαλύτερα και καλύτερα διατηρημένα εκτός Κωνσταντινούπολης.

Η εκκλησία είναι τεράστιας σημασίας για τη Βυζαντινή τέχνη, καθώς είναι η μόνη μεγάλη εκκλησία από την περίοδο του Αυτοκράτορα Ιουστινιανού Α' που σώζεται ουσιαστικά ανέπαφη μέχρι σήμερα.

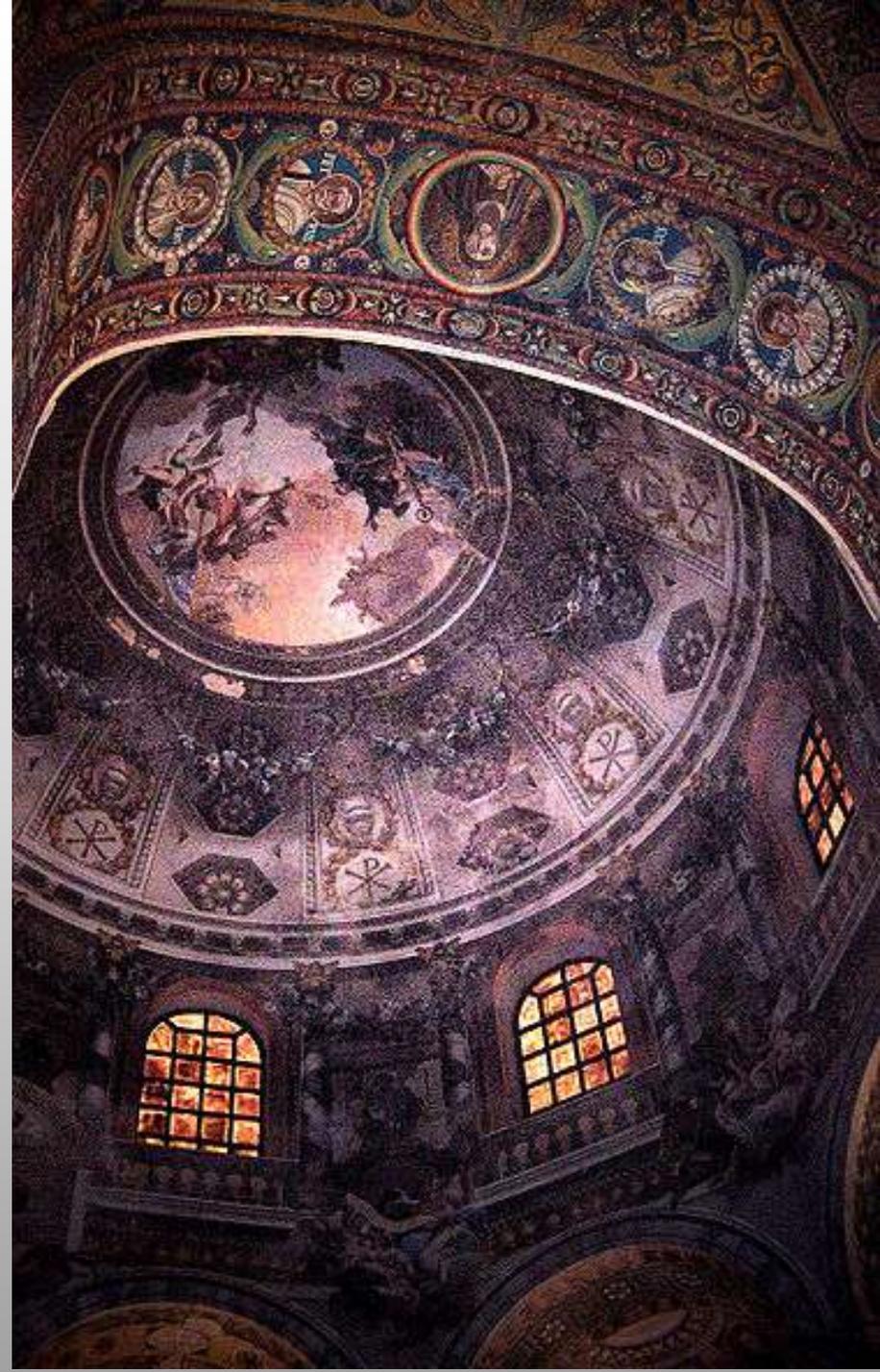
6^{ος} αι.: Περίκεντρος ναός San Vitale, Ραβέννα

**Ο θόλος (Cupola) .
Basilica of San Vitale in
Ravenna, Italy**

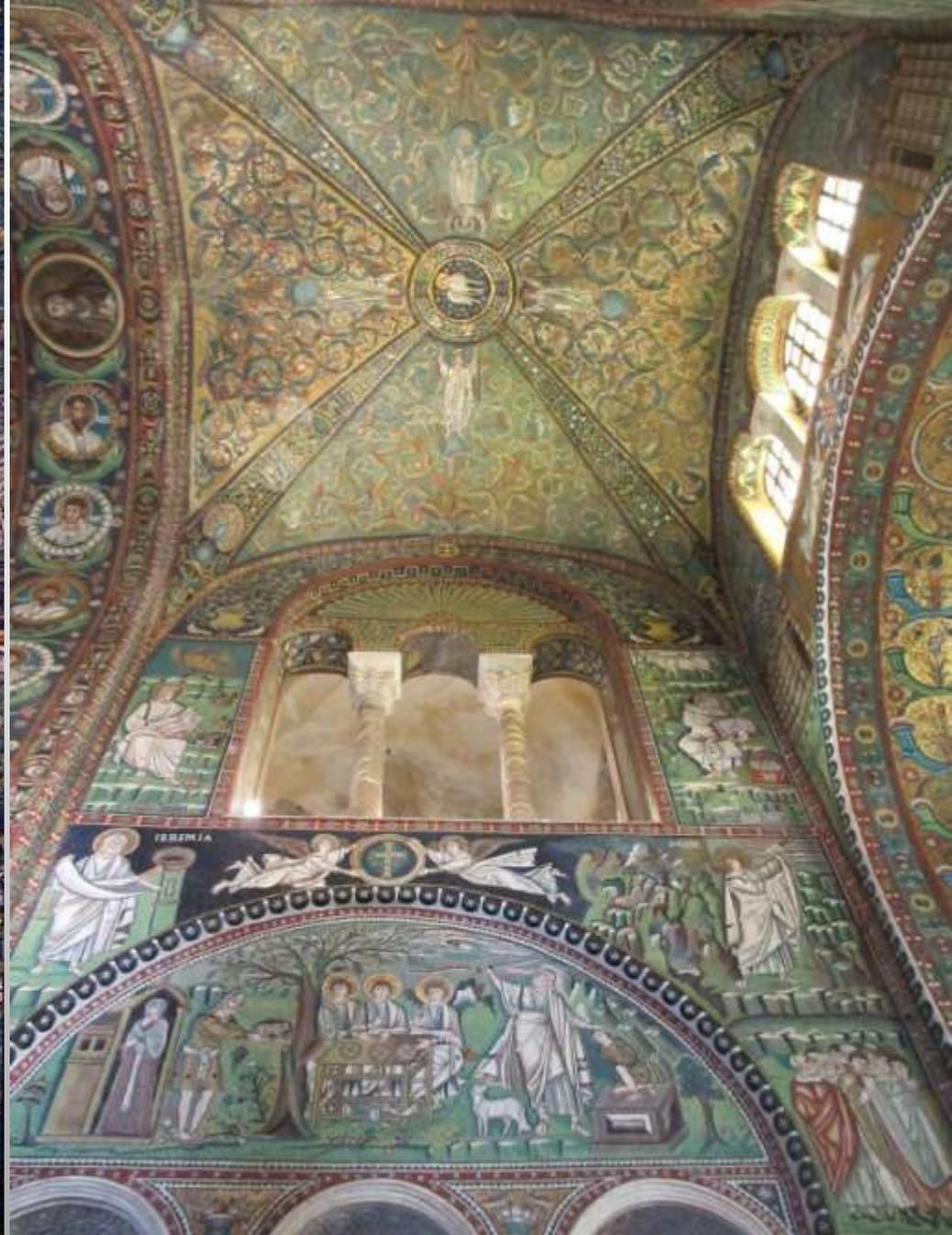

Λεπτομέρεια Βυζαντινού μωσαϊκού.

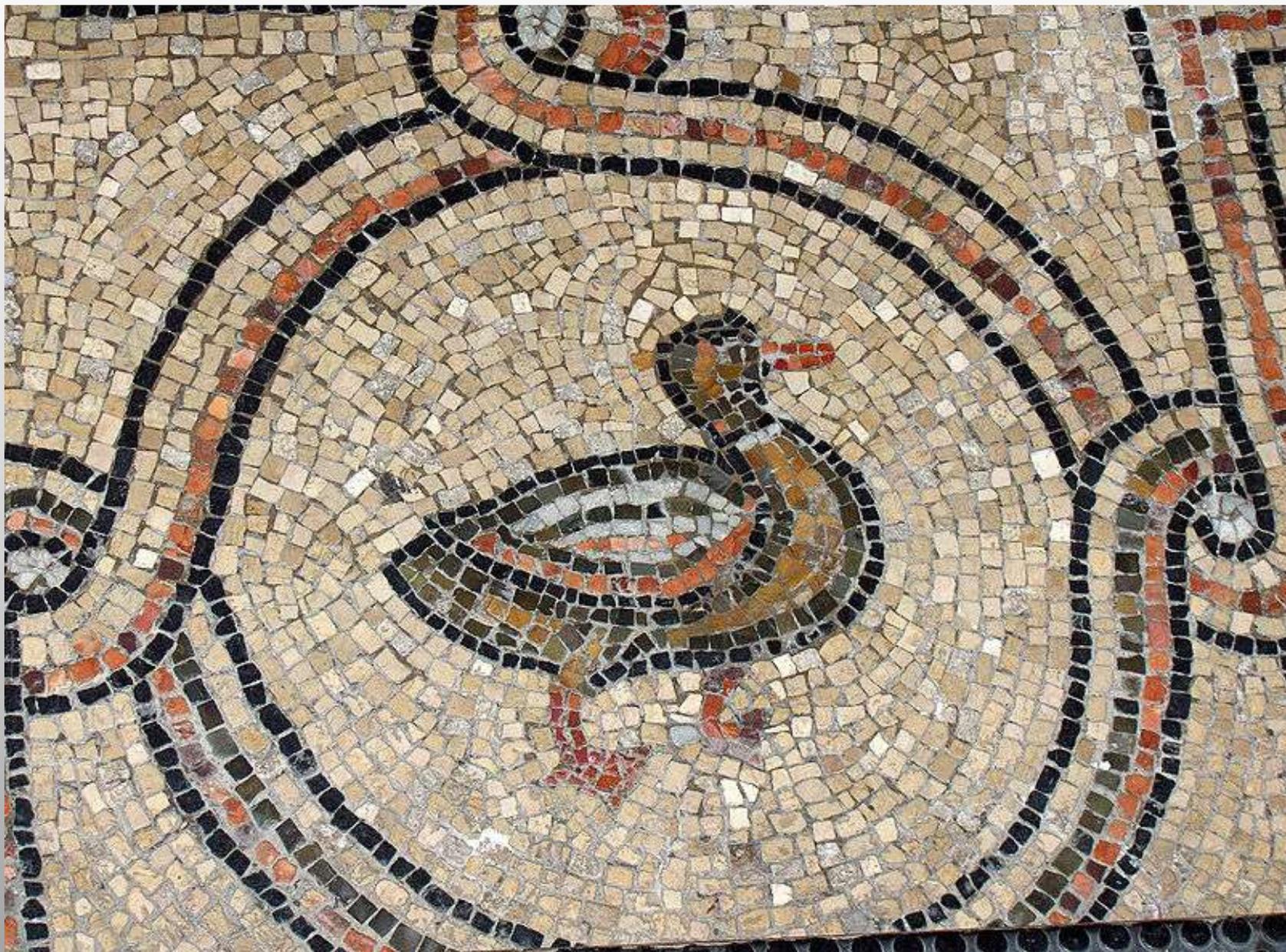
Apostles and St. Protasius (στο από κάτω μέρος της αψίδας)

Ο θόλος : ο αμνός του Θεού

Σάρα, άγγελοι, Αβραάμ

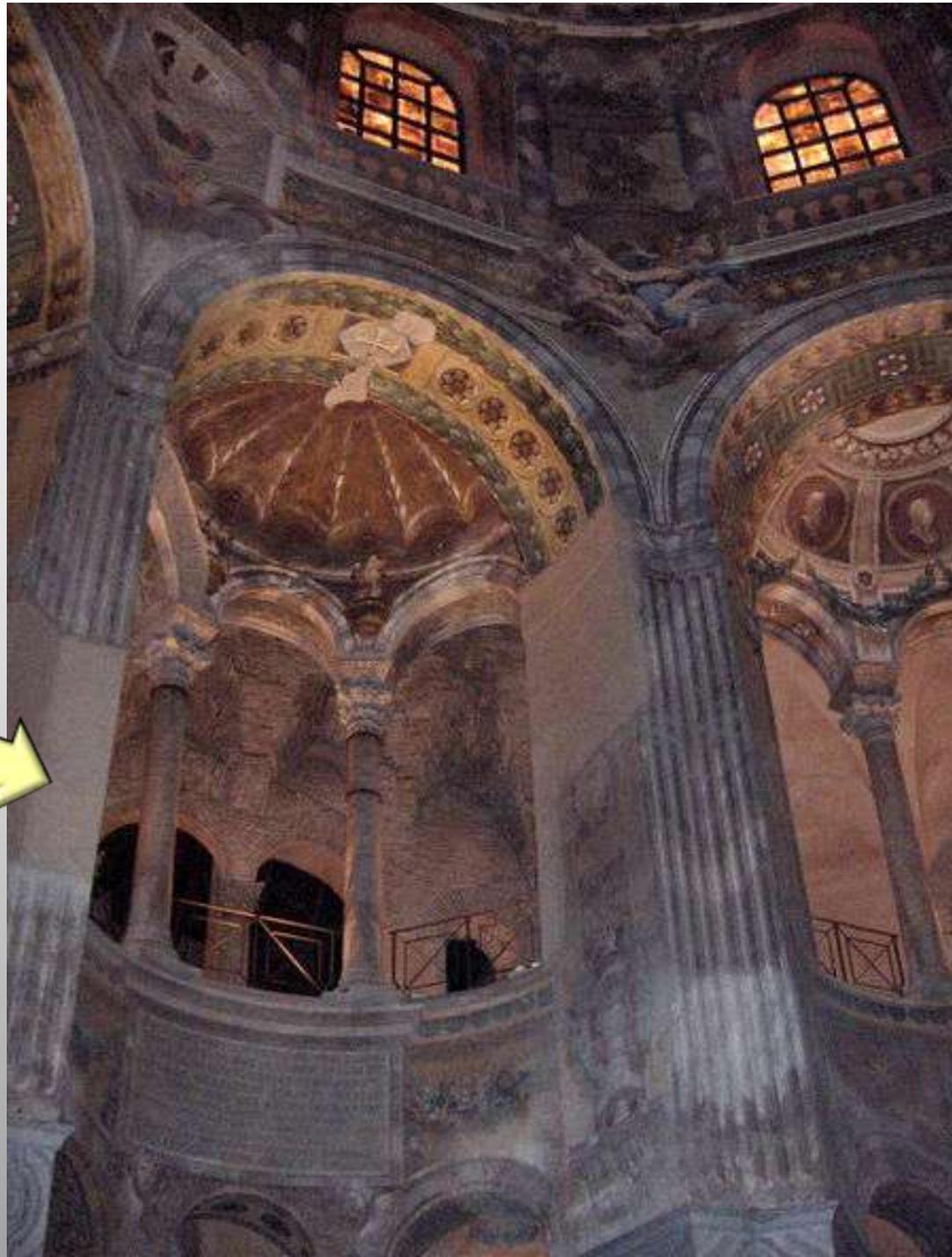
Μωσαϊκό δαπέδου.

ΤΟ υπερώο (Ο γυναικωνίτης)

Πεσσοί (κολόνες)

*Πεσσός: τετράγωνη κολόνα
στην οποία στηρίζονται οι
αψίδες του θόλου .*

Το εσωτερικό μέρος της
αψίδας (Ιερό):
Ο χριστός δίνει το στέμμα
του μαρτυρίου στον Αγ.
Βιτάλε, ενώ ένας άγγελος
προσφέρει ομοίωμα της
εκκλησίας στον επίσκοπο
Ecclesius.

Το *Μωσαϊκό στην αψίδα*,
42672 μέτρα σε
διάμετρο.

Basilica of San Vitale in
Ravenna, Italy.

6^{ος} αι.: San Vitale, Ραβέννα

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, στη Βυζαντινή τέχνη, το Χριστό τον αναπαριστούσαν με διάφορους τρόπους.

Εδώ, ο Χριστός φαίνεται στη Δευτέρα Παρουσία αγένειος και νέος καθήμενος στην σφαίρα του κόσμου, ανάμεσα σε δυο αγγέλους.

Στα δεξιά είναι ο Άγιος Βιτάλιος στον οποίο ο Χριστός παραδίδει τον στέφανο του μαρτυρίου ενώ στην αριστερή πλευρά εικονίζετε ο κήτορας του ναού, Ecclesius, στον οποίο ένας άγγελος προσφέρει την εκκλησία. Κάτω από την παράσταση αυτή υπάρχουν τα παράθυρα του ναού.

Γύρω από το κεφάλι του Χριστού υπάρχει Άλως (φωτοστέφανο) και φοράει πορφυρό μανδύα.

Λεπτομέρεια του προηγούμενου

Ο Άγιος Βιτάλιος στον οποίο ο Χριστός (δεν φαίνεται) παραδίδει τον στέφανο του μαρτυρίου.

Ο κήτορας του ναού, Ecclesius, στον οποίο ένας άγγελος προσφέρει την εκκλησία.

6^{ος} αι.: Ιουστινιανός, San Vitale, Ραβέννα

Στην αριστερή πλευρά των παραθύρων υπάρχει μια παράσταση που εικονίζει τον αυτοκράτορα Ιουστινιανό και 12 ακόλουθους. Φαίνεται καθαρά ότι ο Ιουστινιανός είναι ο αντιπρόσωπος του Θεού στη γη: Κρατάει το πιάτο με **το ψωμί** της Θείας Ευχαριστίας. Γύρω από το κεφάλι του Ιουστινιανού υπάρχει Άλως (φωτοστέφανο) και **φοράει πορφυρό μανδύα**.

Αναγνωρίζεται ο επίσκοπος Μαξιμιανός, υπεύθυνος για την αποπεράτωση του ναού, στην τιμητική θέση αριστερά του Ιουστινιανού.

Ο καλλιτέχνης είναι άγνωστος, διότι σχεδόν σε όλο τον Μεσαίωνα τα έργα ήταν ανυπόγραφα.

Το έργο σχηματίζει τρεις ομάδες ανθρώπων:

1. Ο Ιουστινιανός και οι ακόλουθοί του
2. Οι ιερείς
3. Οι Αυτοκρατορικοί φρουροί. Ένας κρατάει ασπίδα με το Χριστόγραμμα.

Τα πόδια δείχνουν τον βαθμό του καθενός. Σε κάθε ομάδα, κάθε μέλος προηγείται του άλλου. Η θέση του Ιουστινιανού και του Μάξιμου είναι παράξενη: Ενώ ο Ιουστινιανός φαίνεται ότι είναι πίσω από τον Επίσκοπο, το πιάτο με το ψωμί είναι μπροστά από το χέρι του Επισκόπου. Έτσι φαίνεται η ισορροπία Κράτους-Εκκλησίας και το δικαίωμα του Ιουστινιανού να κυβερνάει παραμένει άθικτο.

6^{ος} αι.: Ιουστινιανός, San Vitale, Ραβέννα

Μορφολογικά: το έργο παρουσιάζει μερικά από τα πιο χαρακτηριστικά ιδιώματα της βυζαντινής αγιογραφίας, όπως είναι η μετωπικότητα, η ισοκεφαλία, η μεγαλοφθαλμία, η επίπεδη αναπαράσταση των μορφών. Δεν υπάρχει τρίτη διάσταση.

Τα βυζαντινά ενδύματα: Ο αυτοκράτορας και οι κοσμικοί φορούν έναν βαρύτιμο μανδύα στερεωμένο στον δεξιό ώμο με πόρπη και εσωτερικά έναν ποδήρη χιτώνα διακοσμημένο με κεντήματα στον ώμο. Τα ενδύματα των κληρικών έχουν δύο κάθετες σκούρες ούγιες.

Οι μορφές είναι επίπεδες, με περίγραμμα, και τοποθετημένες στο ίδιο επίπεδο ή μία πλάι στην άλλη με τέτοιον τρόπο, που τα πόδια τους μπλέκονται και επικαλύπτονται.

- Ο Μαξιμιανός κρατάει έναν σταυρό στολισμένο με πολύτιμους λίθους, ενώ η συνοδεία του, στα αριστερά του, αποτελείται από δύο διακόνους, ο ένας από τους οποίους κρατάει το Ευαγγέλιο και ο άλλος ένα θυμιατήρι.

- Πρόκειται για μοναδική θεματολογία, καθώς ο αυτοκράτορας, αλλά και η αυτοκράτειρα Θεοδώρα, στο απέναντι ψηφιδωτό, παρουσιάζονται να προσφέρουν τα σκεύη της Θείας Ευχαριστίας στον ναό για τα εγκαίνιά του, μια συνήθεια που είχε ξεκινήσει από την εποχή του Μεγάλου Κωνσταντίνου και της μητέρας του Ελένης. Ο αυτοκράτορας μπαίνει ευθέως στην κκλησία.

6^{ος} αι.: Θεοδώρα

Στην δεξιά πλευρά των παραθύρων, απέναντι από την παράσταση του Ιουστινιανού, υπάρχει μια παράσταση όπου εικονίζει την αυτοκράτειρα Θεοδώρα, η οποία κρατάει στα χέρια της **το Άγιο ποτήριο**, με την συνοδεία της. *Η Θεοδώρα μπαίνει στην εκκλησία από τα πλάγια.*

Η Θεοδώρα, επίσης **φοράει πορφυρό μανδύα** και γύρω από το κεφάλι της υπάρχει Άλως, όπως ο Χριστός και ο Ιουστινιανός. Υπάρχει έτσι χρωματική ενότητα μεταξύ των τριών μωσαϊκών.

Η Θεοδώρα και οι ακόλουθές της περιμένουν τον Αυτοκράτορα να αρχίσει τη λιτανεία.

Είναι αξιοπρόσεκτο το γεγονός ότι μία γυναίκα απαθανατίζεται με αυτόν τον τρόπο. Όχι μόνο επειδή οι γυναίκες δεν ήταν ισότιμες με τους άντρες, αλλά και κάποια που δεν έχει αυτοκρατορικό παρελθόν- κάθε άλλο. **Η βυζαντινή κοινωνία δεν θεωρούσε ασυμβίβαστη τη γυναικεία φύση με την πολιτική δύναμη.**

Η Αυτοκράτειρα κρατάει δισκοπότηρο με πετράδια για τη Θεία Ευχαριστία. Η επιρροή της τονίζεται με τους τρεις Μάγους στον μανδύα της, κάτω, δείχνοντας ότι η αυτοκράτειρα μοιράζεται την υψηλή θέση της προσφοράς δώρων στον Χριστό.

6^{ος} αι.: Ιουστινιανός, San Vitale, Ραβέννα

Ιουστινιανός

Θεοδώρα

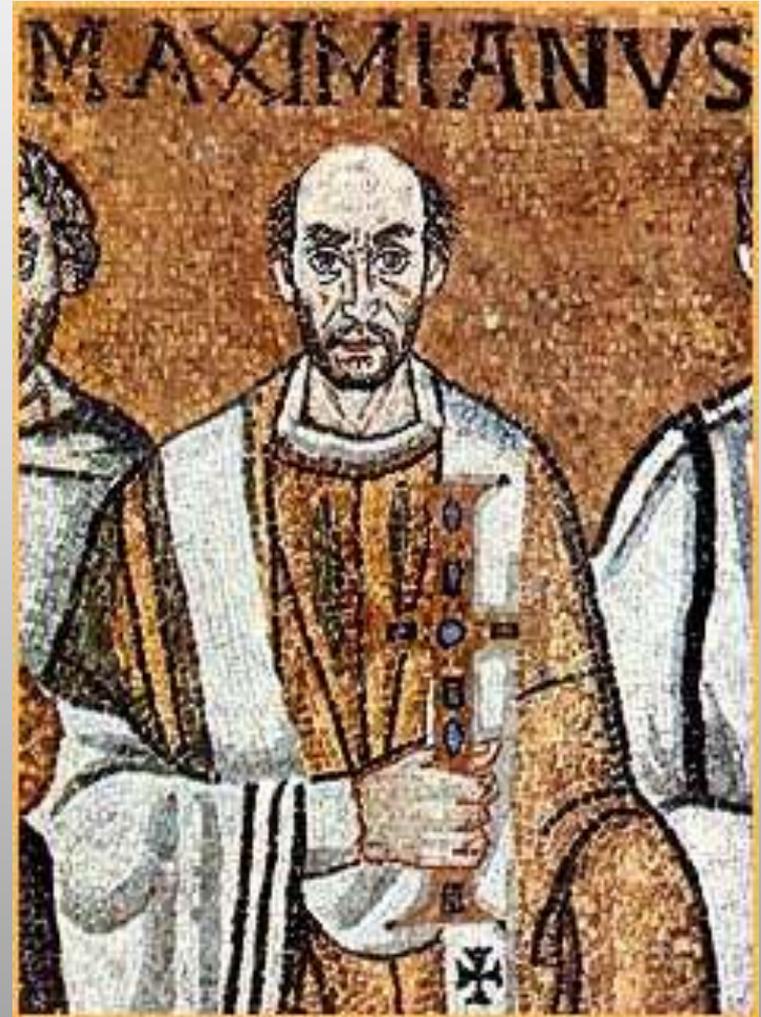

6^{ος} αι.: Ιουστινιανός, San Vitale, Ραβέννα

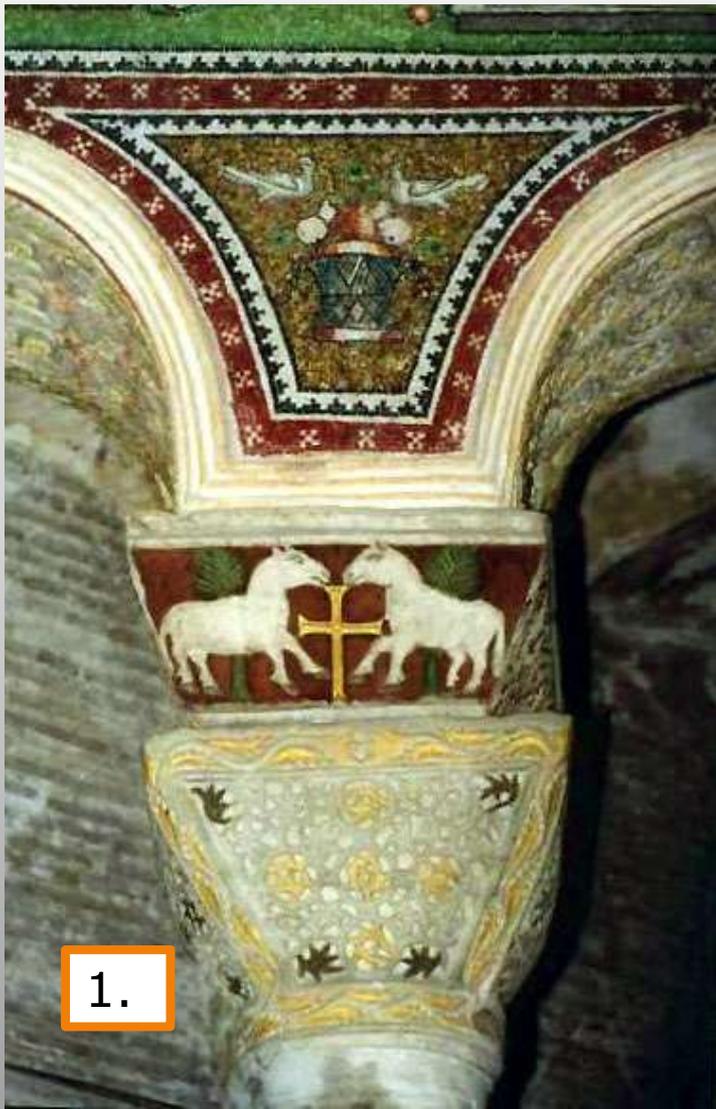
Χριστόγραμμα στην ασπίδα

Ο επίσκοπος Ραβέννας Μαξιμιανός.

1. Κιονόκρανο.
2. Ο θρόνος του επισκόπου.

1.

2.

6^{ος} αι.

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΜΕ ΤΡΟΥΛΟ ή ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΡΥΘΜΟΣ

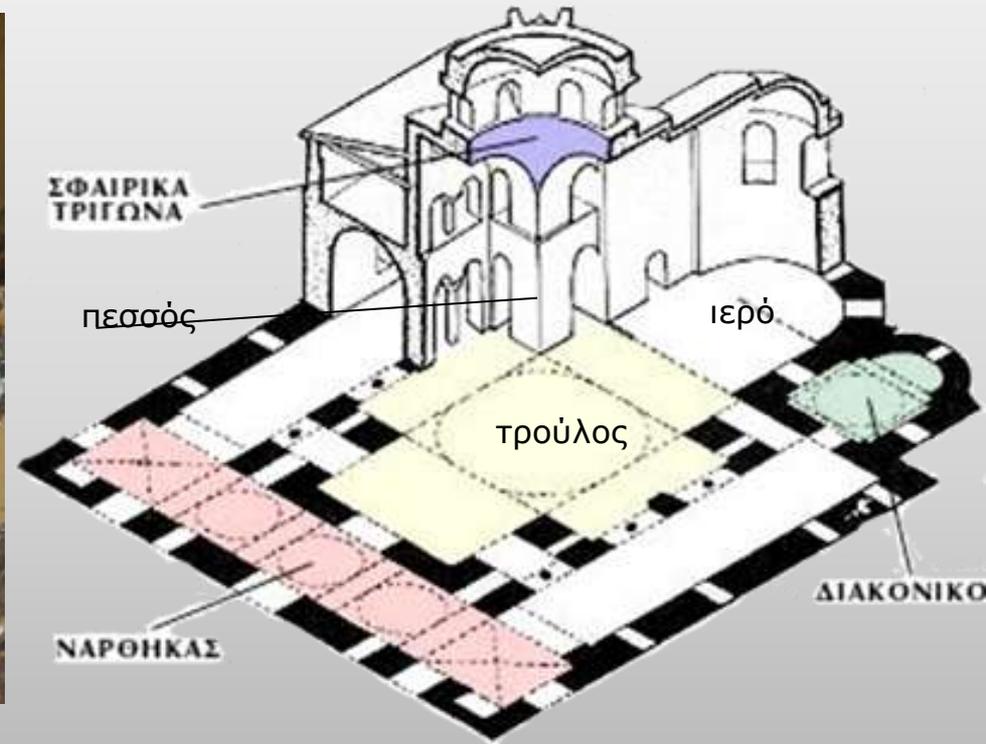
6^{ος} μ.Χ. αι. Βασιλική με Τρούλο ή Βυζαντινός ρυθμός

- Εμφανίστηκε τον 6ο μ.Χ. αιώνα. Σπουδαιότερη καινοτομία ήταν ο περιορισμός του μήκους του κτιρίου και κυρίως η **προσθήκη τρούλου στη στέγη του μεγάλου κλίτους**.
- Πρόκειται για μια αρχιτεκτονική εφεύρεση των μεγάλων Μικρασιατών αρχιτεκτόνων **Ανθέμιου** από τις Τράλλεις και **Ισίδωρου** από τη Μίλητο.
- Κατόρθωσαν να τοποθετήσουν **στην τετράγωνη στέγη της βασιλικής τον κυκλικό τρούλο**, ο οποίος, μέσω τεσσάρων **σφαιρικών τριγώνων** κατέληγε να στηρίζεται σε τέσσερις μεγάλους **πεσσούς**.
- Αντιπροσωπευτικό δείγμα αυτού του ρυθμού είναι ο περίφημος **ναός της Αγίας Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως**, ο οποίος κτίστηκε από τον Ιουστινιανό τα έτη 531-537. Ο διάκοσμος βελτιώνεται αισθητά. Οι τοίχοι καλύπτονται με ψηφιδωτά υψηλής τεχνοτροπίας και ζωγραφικές παραστάσεις.
- Τεράστιος όγκος του ναού, μεγάλο ύψος, τεράστιος θόλος, άπλετο φως των παραθύρων.

Βασιλική με τρούλο

σφαιρικά τρίγωνα

Πεσσός

σφαιρικά τρίγωνα: Οι κοίλες τριγωνικές επιφάνειες που σχηματίζονται ανάμεσα στους πεσσούς (ή στους κίονες) και στην κυκλική βάση του τρούλου. Βοηθούν στη μετάβαση από την τετράγωνη κάτοψη του κυρίως ναού στο κυκλικό σχήμα του τρούλου.

6^{ος} αι., Η Αγία Σοφία, 531-537 στην Κωνσταντινούπολη

- Η Αγία Σοφία στην Κωνσταντινούπολη, κορυφαίο μνημείο της ιουστινιάνειας αρχιτεκτονικής, αλλά και ολόκληρης της βυζαντινής τέχνης. 531-537.
- Mango, C., *Hagia Sophia*, Published by Ertug and Kocabiyik, 1997, σ. 173.
© Ministry of Culture General Directorate of Monuments and Museums, Ankara

Βασιλική με τρούλο

Ο τύπος αυτός εμφανίστηκε στα χρόνια του Ιουστινιανού (527-565) με κορυφαίο παράδειγμα την Αγία Σοφία στην Κωνσταντινούπολη.

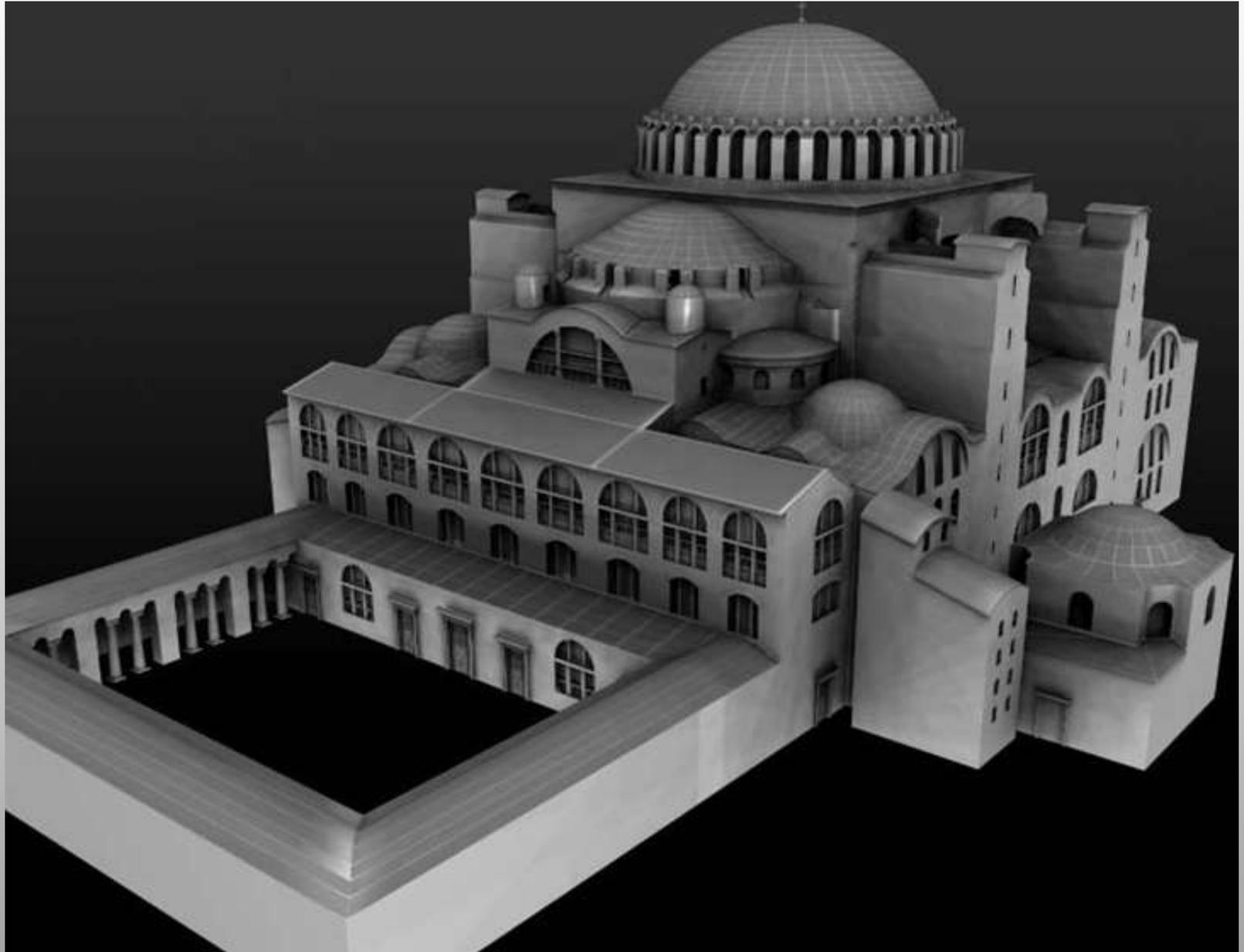
«Νενίκηκά σε Σολομώντα»

Βασιλική με τρούλο

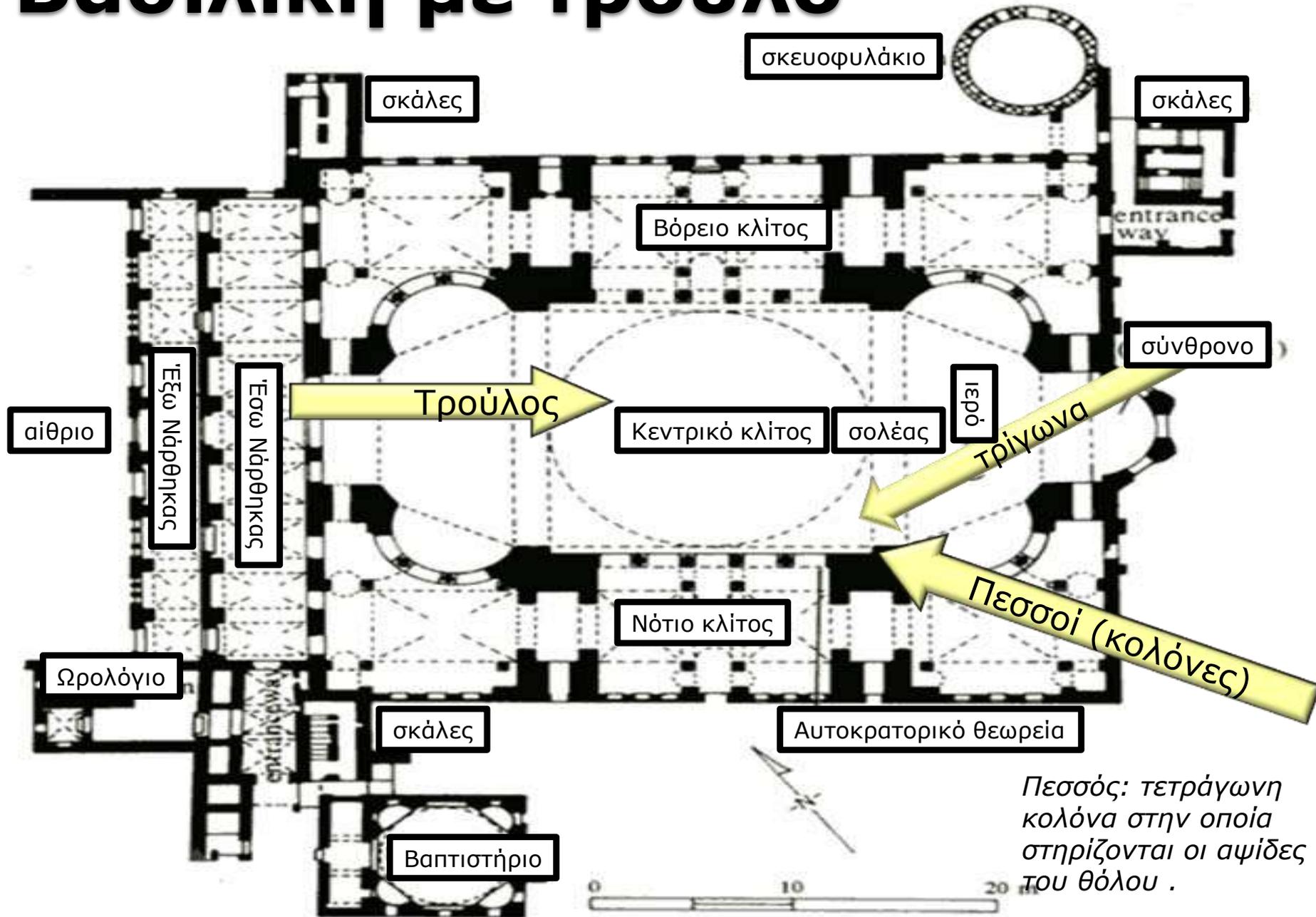

Πλαγία όψη

Αγία Σοφία, Βασιλική με τρούλο

Βασιλική με τρούλο

Αγία Σοφία, τρίγωνα, πεσσοί

Αγία Σοφία, Ανθέμιος & Ισιδωρος

Άποψη από ΝΔ

*Ministry of Culture General Directorate of
Monuments and Museums, Ankara*

Αγία Σοφία: Βασιλική με τρούλο

Σφαιρικό τρίγωνο

6^{ος} αι., Η Αγία Σοφία, είσοδος

Ο Μέγας Κωνσταντίνος και ο Ιουστινιανός προσφέρουν στην Παναγία ομοίωμα πόλης και εκκλησίας αντίστοιχα. Ψηφιδωτή παράσταση από τον εξωνάρθηκα της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη, που χρονολογείται γύρω στο 1000.

6^{ος} αι., Η Αγία Σοφία, είσοδος

6^{ος} αι., Η Αγία Σοφία στην Κωνσταντινούπολη

6^{ος} αι., Η Αγία Σοφία, τρούλλος

6^{ος} αι., Η Αγία Σοφία, κίονες, τόξα

6^{ος} αι., Η Αγία Σοφία στην Κωνσταντινούπολη

6^{ος} αι., Η Αγία Σοφία στην Κωνσταντινούπολη

6^{ος} αι., Η Αγία Σοφία στην Κωνσταντινούπολη

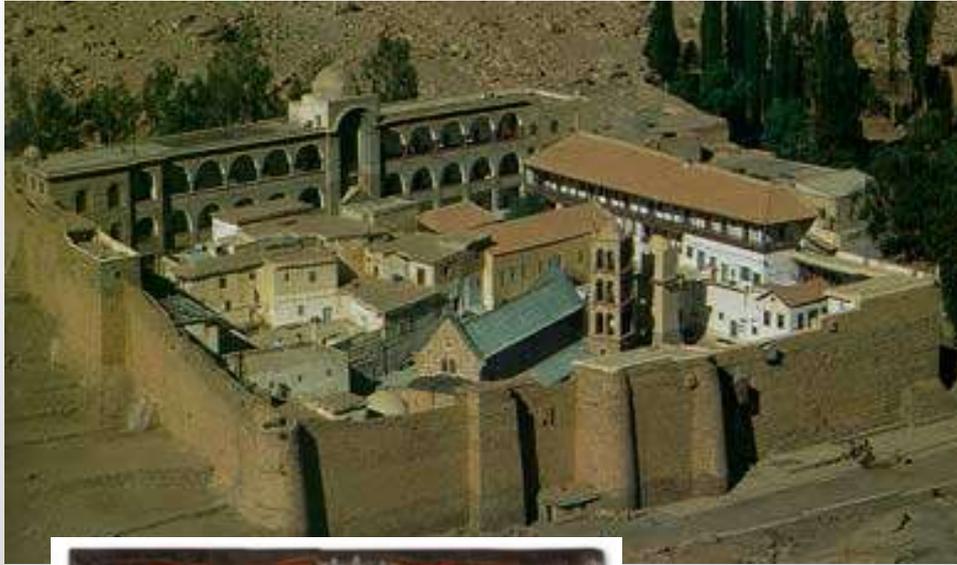

6^{ος} αι., Η Αγία Σοφία

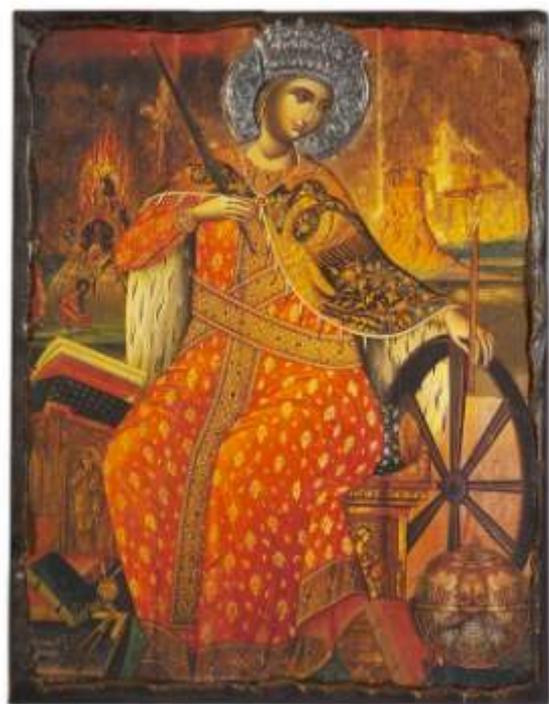

Καρκινική γραφή: διαβάζεται και ανάποδα. «Πλύνε τις αμαρτίες σου όχι μόνον το πρόσωπο».

6^{ος} αι. Τρίκλιτη Βασιλική: Ιερά Μονή Όρους Σινά

- Η **Ιερά Μονή Αγίας Αικατερίνης στο Όρος Σινά** (ή **Ιερά Μονή του Θεοβαδίστου Όρους Σινά** όπως αποκαλείται επίσημα), είναι κτισμένη στις παρυφές του όρους Σινά, στην ομώνυμη χερσόνησο.
- Σύμφωνα με μαρτυρίες, θεωρείται η παλαιότερη χριστιανική μονή στον κόσμο.
- **Επί βυζαντινού αυτοκράτορα Ιουστινιανού, ανάμεσα στο 527 και 565**, ανεγέρθηκε η μονή στο σημείο που βρίσκονταν η «φλεγόμενη βάτος» του Μωυσή. Το μέρος θεωρείται ιερό για χριστιανούς, μουσουλμάνους και εβραίους.

6^{ος} αι. Ιερά Μονή Όρους Σινά

- **Ο Χριστός Παντοκράτωρ**, όπως έχει παραδοθεί, είναι εγκουστική εικόνα σε φυσικό μέγεθος, από το πρώτο μισό του 6ου αιώνα, που βρίσκεται στη Μονή της Αγίας Αικατερίνης του Σινά.
- Η εικόνα έχει διαστάσεις 84 cm ύψος X 45,5 cm πλάτος.

Εγκουστική: *Τεχνική, σύμφωνα με την οποία οι χρωστικές ουσίες αναμιγνύονται με κερί ή κερί και ρητίνη και εφαρμόζονται με πυρωμένο σίδερο ή άλλο μέσο.*

Βιβλιογραφία

- Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού
- <http://www.ime.gr/chronos>, Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού
- <http://el.wikipedia.org>
- <http://odysseus.culture.gr>, Υπ. Πολιτισμού
- *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ. Η', Εκδοτική Αθηνών Α.Ε., Αθήνα.
- <http://www.slideboom.com/presentations>, Πόπη Κανάκη Χαραλαμποπούλου
- http://www.parembasis.gr/2004/04_02_23.htm, του Αρχιμ. π. Σιλουανού Πεπονάκη
- http://magdax.blogspot.gr/2014/03/blog-post_10.html
- <http://www.dreampontos.com>
- Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας